

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Jarząbek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 października 2022 r.

w Warszawie

sprawy M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołań M. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 18 czerwca 2018r. znak (...)(...)

z dnia 19 czerwca 2018 r. znak (...)

1. oddala odwołania,
2. zasądza od M. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 925/18

UZASADNIENIE

M. P. w dniu 23 lipca 2018 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 2018 r., znak (...)(...) oraz z dnia 19 czerwca 2018 r., znak (...). W uzasadnieniu odwołania wskazał, że decyzje są niezgodne ze stanem faktycznym, a przez to jako formalnie oraz rachunkowo wadliwe – wymagają korekt z uwzględnieniem faktów według chronologii:

- a) w zaskarżonej decyzji z 18 czerwca 2018 r. o naliczeniu kapitału początkowego za okresy składkowe w łącznie uznano 13 lat i 9 miesięcy i 5 dni, tj. razem 165 miesięcy, co obejmuje tylko 2 okresy jego zatrudnienia: 31 grudnia 1975-4 stycznia 1989 (13 lat) oraz 1 stycznia 1992-31 lipca 1992 (7 miesięcy), razem stanowiące 13 lat i 7 miesięcy z dwóch początkowych okresów składkowych (różnica ok. 2 miesięcy może wynikać z doliczenia niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych);
- b) w obu decyzjach pominięto trzeci okres składkowy, wykazany w jego wniosku do 30 maja 2018, gdyż na pełnym etacie ubezpieczony pracował w Instytucie (...) też w okresie 1 listopada 1998 – 30 kwietnia 2010 tj. przez kolejne 11 lat i 6 miesięcy – w sumie 25 lat i 3 miesiące;

c) w instrukcji formularza wniosku o emeryturę złożonego w ZUS w dniu 30 maja 2018 r. ubezpieczony wyczytał, że suma okresów nieskładkowych nie może przekraczać 1/3 sumy okresów nieskładkowych, a zatem po uwzględnieniu korekty jak w p. 2 ten ustawowy limit wynosi 8 lat i 5 miesięcy, co by oznaczało, że poza regulaminowym okresem studiów (5 lat i 6 miesięcy) pozostają jeszcze 2 lata i 11 miesięcy do zaliczenia spośród 9 lat i 3 miesięcy dwóch urlopów bezpłatnych z (...) z rezerwacją etatu: 5 stycznia 1989 – 31 grudnia 1991 (3 lata) jako konsultant bio-med-inż. w (...) (...), Zjednoczone Emiraty Arabskie oraz 1 sierpnia 1992 – 31 października 1998r. (6 lat i 3 miesiące) jako koordynator projektu ochrony praw autorskich w (...) Wydawnictwie (...), W. oraz projektant innowacyjnych środków transportu dla osób niepełnosprawnych w (...), (...), Szwecja;

d) doliczenie 2 lat i 11 miesięcy do okresów nieskładkowych jest uzasadnione specyfiką pracy naukowej, która wymaga nieustannego podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Odwołujący wskazał, że mógł ten wymóg realizować na warunkach uzgodnionych z dyrekcją pracodawcy wobec zablokowania jego doktoratu przez szefa zakładu wskutek eksportu w 1986 roku licencji w Szwecji na jego aparat ortopedyczny (...), produkowany i stosowany w Polsce i m.in. w USA.

W konkluzji odwołujący wniósł o wprowadzenie odpowiednich korekt, wraz z wyliczeniami najbardziej dla niego korzystnego wariantu emerytury, jeżeli to możliwe bezpośrednio przez (...) Oddział ZUS w W. i wprowadzenie odpowiednich korekt według wykazu w punktach 2 i 5 bez angażowania Sądu Okręgowego (odwołania z dnia 23 lipca 2018r. – k. 1 a.s. VII U 925/18 i k. 1 a.s. VII U 926/18).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska, organ rentowy wskazał, że w dniu 30 maja 2018 r. M. P. urodzony (...) złożył wniosek o emeryturę (s. 1 akta rentowe tom II). Realizując powyższy wniosek organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 19 czerwca 2018 r. (k. 10 akta rentowe tom II) w oparciu o art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury.

Organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego (art. 26 ustawy o emeryturach).

Nadto organ rentowy zauważył, że w celu naliczenia prawidłowej wysokości emerytury ZUS ustalił ubezpieczonemu kapitał początkowy, do ustalenia którego zgodnie z art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej, przejmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy, tj. do dnia 31 grudnia 1998r:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12 w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że przy ustalaniu wartości kapitału początkowego uwzględnił do stażu pracy odwołującego udokumentowane okresy zatrudnienia do dnia 31 grudnia 1998 r. (odpowiedź na odwołanie z 7 sierpnia 2018 r. – k. 3 a.s. VII U 925/18 i k. 2 a.s. VII U 926/18).

Sąd na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawy VII U 925/18 i VII U 926/18 VII U 925/18 celem ich wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia (akta VII U 926/18 i pkt 1 zarządzenia z dnia 17 września 2018 r., k. 4).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. od 31 grudnia 1975 r. zatrudniony był w Polskiej Akademii Nauk Instytut (...) w W. i w okresach od 5 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1991 r. oraz od 1 sierpnia 1992 r. do 31 października 1998 r. przebywał na urlopie bezpłatnym (zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 3 czerwca 2003 r. – k. 7-11 akta organu rentowego).

W dniu 2 lipca 2003 r. M. P. złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego (wniosek z dnia 2 lipca 2003 r. – k. 1-14 akta organu rentowego). Decyzją z dnia 20 grudnia 2004 r., znak: (...) (...) organ rentowy ustalił kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. na kwotę 90.889,92 zł. Do ustalenia kapitału początkowego organ rentowy przyjął:

- okresy składkowe w wymiarze 13 lat, 9 miesięcy, 5 dni, tj. 165 miesięcy;

- okresy nieskładkowe łącznie 5 lat, 6 miesięcy, 0 dni, tj. 66 miesięcy

Okresy nieskładkowe podlegały ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów składkowych i wyniosły 4 lata, 7 miesięcy, 2 dni, tj. 55 miesięcy.

Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął zarobki osiągnięte przez ubezpieczonego w latach 1980-1989. Organ rentowy nie uwzględnił okresów od 5 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1991 r. oraz od 1 sierpnia 1992 r. do 31 października 1998 r., bowiem w tych okresach ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym oraz okresu nauki w szkole wyższej na jednym kierunku ponad wymiar określony w programie studiów (decyzja o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 20 grudnia 2004 r. – k. 33 akta organu rentowego).

W dniu 30 maja 2018 r. M. P. złożył wniosek o emeryturę (s. 1 akta organu rentowego tom (...)). Decyzją z dnia 19 czerwca 2018 r., znak: (...) organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 1 maja 2018 r. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 c ustawy emerytalnej wyniosła 2.781,65 zł. (decyzja z dnia 19 czerwca 2018 r. – k. 10-11 akta organu rentowego).

Organ rentowy ponownie ustalił wartość kapitału początkowego M. P. w decyzji z dnia 18 czerwca 2018 r. znak: (...) (...). Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. który wyniósł 98.119,23 zł. Do ustalenia kapitału początkowego organ rentowy przyjął:

- okresy składkowe: łącznie w wymiarze 13 lat, 9 miesięcy, 5 dni, tj. 165 miesięcy;

- okresy nieskładkowe: okresy nauki w szkole wyższej łącznie 5 lat, 6 miesięcy, 0 dni, tj. 66 miesięcy

Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął zarobki osiągnięte przez ubezpieczonego w latach 1979-1988. Organ rentowy nie uwzględnił okresów od 31 marca 1974 r. do 7 czerwca 1975 r., czyli okresu nauki w szkole wyższej na jednym kierunku ponad wymiar określony w programie studiów oraz okresu od 5 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1991 r. a także od 1 sierpnia 1992 r. do 31 października 1998 r., bowiem w tych okresach ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym (decyzja o ponownym ustaleniu kapitału początkowego z dnia 18 czerwca 2018 r. – akta organu rentowego).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy oraz znajdujących się w aktach rentowych. Dokumenty w zakresie, w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, były wiarygodne, ponieważ korespondowały ze sobą, a nadto strony nie kwestionowały ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy. Strony nie wnosiły o przeprowadzenie innych dowodów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie M. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 18 czerwca 2018 r. znak: (...) (...) oraz z dnia 19 czerwca 2018 r., znak (...) podlegało oddaleniu.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 504) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia

w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy (art. 173 ust. 1), którego wartość ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3), przy czym stanowi on równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalane zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Kapitał początkowy można określić jako równowartość kwoty hipotetycznej emerytury za okresy składkowe i nieskładkowe ubezpieczonych do 31 grudnia 1998 r. ustalonej na dzień 1 stycznia 1999 r. i wyrażonego w miesiącach średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku 62 lat. Obliczenia emerytury hipotetycznej dokonuje się według formuły stosowanej do wyliczenia emerytury dla osób, które urodziły się przed 1 stycznia 1949r., tak więc przy ustalaniu okresów składkowych i nieskładkowych obowiązują te same zasady, jakie zostały określone dla ustalenia prawa do emerytury dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. Oznacza to, że uwzględnieniu podlegają wyłącznie okresy (do dnia 31 grudnia 1998 r.) uznawane za składkowe i nieskładkowe przez art. 6 i 7 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z treścią art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020r., poz. 53 ze zm., dalej: ustawa emerytalna), kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Na podstawie art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Z kolei w myśl art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999r. Dyspozycja powołanego art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej odsyła do treści art. 15. Zgodnie z art. 15 ust. 1 i 6 ustawy emerytalnej, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, albo
- 1) w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy emerytalnej, do podstawy wymiaru emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1 i 2, dolicza się kwoty przysługujących ubezpieczonemu w danym roku kalendarzowym wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, świadczenia wyrównawczego lub dodatku wyrównawczego, a także wartość rekompensaty pieniężnej ustaloną zgodnie z pkt 3 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Do podstawy wymiaru wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

W myśl art. 15 ust. 4 ustawy emerytalnej, w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

1. oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych;

2. oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu;

1. oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz

2. mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19.

Jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej).

Stosowane do przepisu art. 175 ust. 1 zd. 2 ustawy emerytalnej, postępowanie w sprawie ustalenia kapitału początkowego przebiega według zasad dotyczących ustalenia prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie (w szczególności chodzi tu o katalog środków dowodowych, jakie służą ubezpieczonemu w postępowaniu przed organem rentowym do wykazania zarówno stażu ubezpieczonego, jaki i wysokości przychodów).

Zgodnie z § 21 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011r.

w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r., Nr 237, poz. 1412), środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobków lub dochodu stanowiącym podstawę wymiaru emerytury dla pracowników (także wysokości kapitału początkowego) są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Jednakże w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego, obowiązują odstępstwa od zasad dowodzenia, określonych w cytowanym rozporządzeniu, co podyktowane jest dążeniem do pełnego i wszechstronnego rozstrzygnięcia wszystkich kwestii spornych. Pamiętać jednak należy, że nie oznacza to dowolności oraz tego, iż dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. Choć Sąd nie jest związany, tak jak ZUS, rodzajem dowodów i można przeprowadzać wszystkie dowody wymienione w kodeksie postępowania cywilnego, to jednak są one następnie oceniane zgodnie z zasadą wynikającą z art. 233 k.p.c. i powinny być przekonujące oraz niebudzące wątpliwości co do udowodnianych okoliczności.

W rozpatrywanej sprawie ubezpieczony podnosił, że w zaskarżonych decyzjach pominięto trzeci okres składkowy, wykazany w jego wniosku o emeryturę z 30 maja 2018 r., kiedy pracował on w pełnym wymiarze czasu pracy w Instytucie (...) od 1 listopada 1998 r. – 30 kwietnia 2010 r. przez 11 lat i 6 miesięcy – w sumie 25 lat i 3 miesiące.

Odnosząc się do wniosku odwołującego wskazać należy, iż nie przedstawił on żadnej dokumentacji płacowej za kwestionowany okres. Organ rentowy zasadnie przy ustalaniu wartości kapitału początkowego uwzględnił do stażu odwołującego udokumentowane okresy zatrudnienia do dnia 31 grudnia 1998 r. W ocenie Sądu brak jest podstawy faktycznych i prawnych, aby zgodnie z wnioskiem M. P. przyjąć do ustalenia wartości kapitału początkowego stażu ubezpieczonego okres 25 lat i 3 miesiące, bowiem na dzień 1 stycznia 1999r. odwołujący udokumentował staż pracy wynoszący 13 lat, 9 miesięcy i 5 dni okresów składkowych oraz 5 lat, 6 miesięcy okresów nieskładkowych.

Zdaniem Sądu, słusznie organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy ubezpieczonego okresu dwóch urlopów bezpłatnych, gdyż okresy urlopu bezpłatnego nie zostały uwzględnione w art. 6 i 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako okresy składkowe lub nieskładkowe. Powyższe powoduje, że nie mogą one zostać uwzględnione do stażu pracy odwołującego. Przypomnieć należy, że możliwość uznania, że dany okres wpływa na wysokość kapitału, a w konsekwencji na wysokość emerytury istnieje tylko w sytuacji, gdy okres ten można zakwalifikować do jego z okresów wymienionych w katalogu, ustalonym przez art. 6 i 7 ustawy o emeryturach i rentach. Co istotne, katalog ten ma charakter zamknięty, co oznacza, że okresy w nim nieprzewidziane nie mogą zostać uwzględnione.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy zważył, iż odwołujący nie wykazał okoliczności, które mogłyby prowadzić do wzruszenia prawidłowości ustaleń dokonanych przez ZUS w skarżonych decyzjach. Z uwagi na powyższe Sąd na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. oddalił odwołania M. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia z dnia 18 czerwca 2018 r. znak (...)(...) oraz z dnia 19 czerwca 2018 r. znak (...), o czym Sąd orzekł w punkcie 1. sentencji wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w pkt 2. sentencji wyroku mając na względzie zasadę odpowiedzialności za wynik procesu określoną w art. 98 § 1 i 2 k.p.c. Na koszty postępowania, którymi obciążony został odwołujący – jako strona przegrywająca postępowanie – złożyły się koszty zastępstwa procesowego pełnomocnika organu rentowego wynoszące 180 zł zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1804).